

Taşraya Bakmak

Esra SEKİZ*

Derleyen: Tanıl Bora, 2023, *Taşraya Bakmak*, İletişim Yayınları, 9. Baskı, s. 320, İstanbul-ISBN-13: 978- 975- 05- 0325-2

Taşra kavramının bir tanımlamasını yapmaya çalıştığımızda, kavram talihsiz bir tartışmanın kurbanı olmaktadır. Bu talihsizliğin sebebi efendisi ve celladı olan merkez ile anılmasından kaynaklanır. Taşra merkez kavramı olmaksızın edebiyat, siyaset, sosyoloji, mimari başta olmak üzere hiçbir alanda tek başına anılmamaktadır. Kavram kendi içkin değerleriyle anlaşılmaktan ziyade sürekli öteki olmak, kenarda olmak, merkez-çevre ilişkisi üzerinden tanımlanmaktadır. Kısacası taşra merkezin dışında kalan ve kıyas meselesi olanıdır. Taşraya hâkim olan değerlerse samimiyet, masumluk, mahremiyet, sıradanlık, mazlumluk, yoksunluk ve merkeze göre ikincil olmaktır. Ancak sürekli merkezle anılan taşra bulanıklaşır ve sosyolojisi üzerine konuşmak zorlaşır. Merkez, taşrayı hizmet için yaratmıştır ve öteki, yani taşra üzerinden varlığını sürdürür (Alver, 2013:13).

Taşradan bahsetmekten veya bir taşra imgesi kurgulamaktan söz edildiğinde çoğunlukla ilk akla gelen nostaljik bir varoluştur. Nostalji ise geçmişte kalan ve özlenen tüm iyilik ve güzelliklerin kaybolan zaman ve mekanlar üzerinden zihinde canlanmasıdır. Taşra sadece geçmişe ait olan bir kurgu değil şimdiki zamana da ait olması umulan bazı güzelliklerin hayat bulduğu mekandır. Bugünün taşrası, niceliksel ilişkilerin esas olduğu, mekanikleşen koşuşturmacalar ve rutinleşen gündelik yaşam tarzının haiz olduğu şehir yaşamının tersine samimi ilişkilerin, sıradanlığın, masumluğun ve insani yakınlığın umut edildiği, özlem duyulduğu yerdir. (Çelik, 2017:30).

* Doktorant, Selçuk Üniversitesi SBE, Sosyoloji Bölümü, sekizesra@gmail.com, ORCID: 0009-0008-5843-4502

Kavramın tam olarak neye karşılık geldiğini anlamak için ortaya çıkış şartlarını değerlendirmek yerinde bir tutum olacaktır. Bu noktada II. Abdülhamit ile özdeşleşen sürgün siyasetinden bahsedelim, “önceki devirlerde de amme hizmeti görenlerin bir taşra görevi oluyordu. Tanzimatçıların bürokratik yapıyı batılı model üzere yeniden tanzim gayretleri esnasında idareyi merkezileştirmek için merkezden taşraya muntazam aralıklarla memur göndermeye başlamalarını bir kenara yazmalıyız. Buradan hareketle “taşra bir tanzimat icadıdır” diyebilir miyiz? Diyebiliriz: Vilayet Kanunnamesini Tanzimatçılar çıkarmışlardı, taşradaki redif taburlarını ve asrî usulde tertip edilmiş askeri garnizonları onlar icat etmişlerdi” (s.69). Kısacası taşra Osmanlı modernleşme hareketleri ile ete kemiğe bürünmüştür. Modernleşme adına Batı kaynaklı yenilikler önce merkezde yani İstanbul’da temsil bulmuş sonrasında devlet eliyle çevreye yani taşraya taşınmıştır. Ancak bu noktada dikkate değer bir husus daha vardır ki o da merkez ve çevrenin ne olduğudur. Bir temsil üzerinden anlatmak gerekirse dönemin Avrupa ülkeleri ve İstanbul üzerinden bir kıyas yapıldığında Avrupa ülkeleri merkez İstanbul taşra, benzer biçimde İstanbul ve diğer iller ele alındığında İstanbul merkez diğer iller taşra olmaktadır. Haliyle tek bir merkez ve tek bir taşra temsili bulunmamaktadır. Merkez ve taşra kavramlarının içi Batı kaynaklı modernleşme temsilleri üzerinden doldurulmakta ve temsil düzeyi üzerinden şehirlerin konumlanışları değişebilmektedir.

Merkez-taşra ilişkisinin yüzyıllardır süregelen varlığı ve bu ilişkinin yansımalarının gündelik yaşamın neredeyse her alanında temsil bulduğu düşünüldüğünde, merkez ve taşranın ne olduğu ne olması gerektiği üzerine edebiyat, siyaset, sosyoloji ve diğer alanlarda hayli yazılıp çizilmesi çok da şaşılacak bir durum olmamaktadır. Ancak modernleşme hareketleri ile başka bir boyut kazanan merkez-taşra ilişkisini elen alan literatür, bu dönemle birlikte filizlenmeye başlamıştır. Osmanlı son dönem ve Cumhuriyet dönemi olmak üzere ikiye ayırarak ilgili literatür değerlendirildiğinde sosyal bilimlerin alanında geniş bir içerik ortaya çıkmaktadır. Özellikle Cumhuriyet sonrasında ivme kazandığı görülen alana dair çalışmalar merkez-taşra ilişkisinin de şekillenmesine katkıda bulunmuştur. Tanıl Bora’nın derlediği, sosyal bilimlerin çeşitli alanlarından taşrayı ele alan yazarların katkıda bulunduğu ve Nuri Bilge Ceylan’ın fotoğraf kareleri ile zenginleştirilen *Taşraya Bakmak* isimli eserde ilgili literatürü zenginleştirmektedir.

Eser Tanıl Bora’nın kaleme aldığı sunuş bölümü haricinde her biri farklı bir yazarın katkıda bulunduğu on üç bölümden oluşmaktadır. Yazar sunuş bölümünde on yıl önce, Zeki Coşkun’un *Öteki Sivasi*’nin girişinde, Memleket Kitapları dizisine başlarken neler düşündüklerini açıklayan bir *Sunuş* yazısını uzunca alıntılıyarak ilerlemektedir. Bu ya-

zıya yer vererek onuncu yılda onuncu kitaba ulaşan dizinin manifestosunu hatırlatarak, eserin manifestonun ruhunun üflendiği bir kitap olduğunu belirtmektedir. Eserin bir dizinin sayısı olması taşra kavramının çeşitli alanlarda üzerine düzenli çalışmalar yapıldığının kanıtı niteliğinde olmakla beraber esere bir birikimin ürünü olmanın yanı sıra köklü oluş niteliği kazandırmaktadır. Yazar, eserin içeriği oluşturan yazıları iki şekilde kategorize etmektedir: Tarihsel süreç içinde Türkiye’de taşranın siyasi-toplumsal varlığını ve onun kimi yönlerini inceleyen yazılar ve sadece taşra kavramına yönelen yazılar. Son olarak taşraya farklı bir kulvardan bakan Nuri Bilge Ceylan’ın filmlerinin bu derlemeye ilham kaynağı olduğunu ve bu ilhamı da kitaba taşıdığını belirten yazar eserin oluşmasına yazın dünyasının yanı sıra çeşitli sanat dallarının da katkıda bulunduğunun vurgulamaktadır.

İlk olarak Ömer Laçiner tarafından kaleme alınan “Merkez (Ler) ve Taşra (Lar) Dönüşürken” başlıklı metin taşranın Osmanlı son döneminden günümüze kadar süregelen serüvenini ele almaktadır. Eserin ilk olarak taşranın tarihsel süreçte, siyasi ve sosyal hayatta varoluşunu analiz eden bir metinle başlaması, kavram hakkında detaylı bir bilgi sunmakta ve edinilen birikim eserin diğer bölümlerinin anlaşılabilirliğini kolaylaştırmaktadır. Osmanlı son dönemi merkez-taşra ilişkisi ve dönemin siyasi-sosyal yapısından kısaca bahsederek ilerleyen metnin odak noktasını Cumhuriyet dönemi ve sonrasında merkez-taşra ilişkileri oluşturmaktadır. Dolayısıyla kavramın neye karşılık geldiğinin anlaşılması adına Cumhuriyet dönemi ve sonrası modernleşme hareketleri ile Türkiye’nin siyasal toplumsal tarihinin seyri başvurulması gereken kaynaklardır. Laçiner’in bahsettiği gibi; “taşra kavramı, çoğu toplumda merkez/metropol (ler)le organik bir bütün oluşturan periferileri, dolayısıyla sıradan, normal bir ilişkiyi ifade ederken; Türkiye’de vurgulu bir hiyerarşiyi, güçlü bir başkanlık tanısını içeren gerilim yüklü bir ilişkiyi anlatır” (s.14). Yazar, bu gerilim yüklü ilişkiler ağı üzerinden kavramı tasavvur etmek adına belli başlı dönemlerde, toplumsal ve siyasal ihtiyaçlar göz önüne alınarak merkez-taşra ilişkisine dair izlenen politikaları ve kavramın zamanla değişen, dönüşen ve gelişen yönlerini günümüze kadar ele almaktadır. Kavramların neye karşılık geldiğini anlamının bir yolu da tarihsel süreçte varoluş biçimlerini anlamaktır. Metni böyle bir metodoloji üzerinden tasavvur eden yazar, merkez-taşra ilişkisinin Türkiye özelinde değişen-dönüşen yönlerini hiyerarşik yapı üzerinden analiz ederek kavrama dair özet niteliğinde bilgi sunmaktadır.

Tarihsel süreç içerisinde taşranın varlığından bahsettikten sonra eser, Tanıl Bora’nın kaleme aldığı “Taşralaşan ve Taşrasını Kaybeden Türkiye” başlıklı metinle devam etmektedir. Metnin başında bahsettiğimiz

gibi taşrayı tanımlamak için merkezin neye karşılık geldiğini bilmek gerekmektedir. Bu doğrultuda Bora, taşralaşma istidadı, kasabanın yitişi, İstanbul, global sarmal, benzeşme ve gözden çıkma, taşra öfkesi, taşradaki öz?, memleketin zübdesi ve güzel beceriksizlik gibi alt başlıklarla taşra ve merkeze ait olan kavramlar üzerinden taşranın hangi anlam dünyasına karşılık geldiğini anlatmaktadır. Ayrıca Ankara özelinde bir örnek sunarak, şehrin merkez olmak adına kazandığı ve kaybettiği değer haritasını ele alarak konuya somut bir bakış açısı kazandırmaktadır.

Ahmet Turan Alkan “Memleketin Taşra Hali” başlıklı metinde taşranın bir tanzimat icadı olduğu kabulünü şu cümlelerle özetlemektedir: «Taşra bir Tanzimat icadıdır; batılı tarzda tasavvur edilen vatan kavramının ücra köşelerini, Üsküdar’ın fukara semtlerinden biri gibi görmeyi tahayyül ederken bambaşka bir aleme düşen bürokrat takımının hayal kırıklığı ile tasvir ettiği içine bir türlü sindiremediği bir modern vakıadır” (s.70). Yazar taşrayı merkeze sürgün siyaseti üzerinden tanımlayarak, günümüzde taşrayı taşra yapan özelliklerin hızla ortadan kaybolduğundan bahsetmektedir. Modernleşmenin toplumsal ve siyasal hayatın her alanında görülen yansımaları ile merkez-taşra arasındaki hareketlilik sonrasında fiziki farkların ortadan kalktığını vurgulayarak, farkın sadece gözlerin ayırt edebileceği tarzlarda kaldığını savunmaktadır. Son olarak merkez ve taşra arasında sınırların bulanıklaştığını anlatan yazar, “Bugün İstanbullu denilen bir insan cinsi kalmadığına göre hepimiz birden taşralıyız efendim” (s.74) diyerek günümüzdeki taşra-merkez ilişkisinin grift yapısının altını çizmektedir.

Merkez taşra dikotomisini insan halleri ve ilişkiler üzerinden tanımlayan Melih Pekdemir *Taşranın* ““Taşı Toprağı Altın” da Ne Vardır” başlıklı metniyle kavramın içeriğine farklı bir perspektiften katkı sunmaktadır. Yazar, tepeden inme modernleşme hareketiyle taşrada değişen yönlerin olduğunu ancak sadece sahne ve rollerin değiştiğini, aktörlerin aynı olduğunu savunmaktadır. Taşradaki ilişkilerin büyükşehirdeki ilişkilerin tersine tanışıklık ve esas üzerine kurulu olduğunu belirten yazar, sağ-sol davalarında bile taşradaki sağcıların solcularla olan ilişkisinin arkadaşlık üzerine kurulduğunu belirterek baskın olan değerleri tanımlamakta ve bu değerler üzerinden taşranın toplumsal ve siyasal yapısını gözler önüne sermektedir. Ayrıca taşra ile özdeşleşen mahrumiyet, mahremiyet ve masumiyet değerlerinin merkez-taşra üzerindeki varoluş biçimlerine bir karşılaştırmaya giderek bu değerlerin karşılık geldiği yönleri tartışmaya açmakta böylece taşradaki samimi ve birincil ilişkilerin altını çizmektedir.

“Taşra Karalaması-Küçük Bir Sosyolojik Deneme” isimli metinle esere katkıda bulunan Ahmet Çiğdem” eğer kavramlarının bir sesinin

olduğuna ve bu sesi ‘duyarak’ kavrama nüfuz edebileceğimize inanırsak, söz konusu ‘taşra’ kavramı olduğunda işimiz bir hayli zor demektir” (s.102) diyerek söze başlamaktadır. Taşrayı tanımlamanın, konuşmanın ancak taşraya hayatının bir yerlerden bulaşmış kişilerin işi olduğu üzerinden taşra halinin bir yaşanmışlıkla anlam bulacağını belirtmektedir. Çiğdem, taşrayı oluşturan şeyin merkez olduğunu, merkeze rağmen taşraya içkin değere atıfta bulunarak merkez-taşra arasındaki hiyerarşik yapıyı tanımlamaktadır. Taşra dışının giderek birbirine özdeşleşmesinden bahseden yazar, seçkin taklitçi yapının toplumların kültürel ve sosyal yapısının içinin boşaltılması olarak tanımlamakta gelecek adına bir tehdit olarak görmektedir.

Kadın hakları, kadın-erkek eşitliği, ataerkil toplum yapısı, kadının kamusal alanda varlığı, toplumsal cinsiyet rolleri ve kadının erkeğe göre ikincil konumlanışı yüzyılı aşkın süredir tartışılmaktadır. Merkeze göre ikincil konumda olan taşrada, tıpkı kendi gibi erkeğe göre ikincil konumda olan kadının varlığı Arzu Çur’un kaleme aldığı “Kadınlar: Taşranın Yurtsuzları” başlıklı metinde analiz edilmektedir. Taşradaki kadın-erkek, kadın-kadın ilişkilerini ve kadının kamusal alanda varlığını örneklendirerek açıklayan Çur, taşranın kabuğunu muhafaza eden yapısına dikkat çekmektedir. Öyle ki taşranın, dışarıdan gelenleri de kendi girdabına çekerek çarkın bir dişlisi haline getirdiğinden, uyumsuz olanı dışlama yolu ile kendine kurban ettiğine dikkat çekerek ilişkilerin sorunlu yapısını analiz imkânı sunmaktadır.

Necati Mert’in kaleme aldığı “Taşra ve Aydınları” başlıklı metin, yazarın çocukluk yıllarına tekabül eden 1950’li yıllarda bulunduğu taşradaki aydınlar üzerindeki gözlemleri ve tarihsel kırılma noktalarındaki aydın yapısına ilişkin değerlendirmelerinden oluşmaktadır. Yazar, 50’li yıllarda ilk mektebi veya rüştiyeyi bitirdikten sonra iskânla yerleştirildikleri yerde tanışıp hemşeri olan aydın kesimin, 80’li yıllardaki konjonktürde karşıt gruplarda (sağ-sol) yer alsalar bile yan yana gelişlerinin 12 Eylül’ün hemen sonrası olduğunu belirtmektedir. “Bizimki sadece yan yanalık. Bilgi alışverişi. Düşüncelerimizden çok şikayetlerimizle ilgiliyiz, bunların yerele ve genele duyurulması çabasındayız. Ya da şöyle: İnsan hakları, özellikle devlete karşı korunan haklarsa eğer, bunların ideoloji, inanç, din, dil, ırk ve bölge ayırt edilmeksizin korunmasından ve savunulmasından, genişletilmesinden yanayız” (s.149). 90’lı yıllarda kendisinin de içinde yer aldığı aydın kesimin ideolojisini bu cümlelerle anlatan yazar, 2000’li yıllar sonrasında muhalif dilini yitiren aydın kesimi devletin hegemonik dilini benimsemesi üzerinden eleştirmektedir.

Özel bir TV kanalında gösterilen *Yakın Yerler* programından esinlenerek seçilen “Orda bir taşra var uzakta” başlığıyla A. Ömer Türkeş, eserin en hacimli metnini kaleme almıştır. Türkeş taşra ve merkez kavramla-

rının içini Osmanlı son döneminden itibaren edebi metinler üzerinden doldurmaya çalışmaktadır. Ayrıca taşraya ilk yolculuklar, taşraya bakan kim?, taşrada mekân, taşra hayatı, eğlence tarzları, balolar, danslar, cazbantlar, taşrada cinsellik, taşrada siyaset yapmak, taşraya kriminal ve fantastik yaklaşımlar, taşrada varoluş problemleri ve son olarak bugünün taşrası gibi alt başlıklarla kavramı sistematik bir açıdan ele almaktadır. Bu alt başlıkların altında taşranın neye karşılık geldiğini açıklarken, tezlerini destekleyici edebi ürünlerden alıntılara yer vermesi ve okuyucuya geniş bir literatür örneği sunarak ilerlemesi taşrada değişen ve dönüşen yaşam biçimlerinin somut bir analiz imkanını sağlamaktadır. Öyle ki taşranın kendini tanımlamasında edebiyatın önemi kuşkusuzdur. Yazar edebi ürünlerle taşranın neye karşılık geldiğini anlatmakta ve okuyucuya geniş bir içerik ve akıcı bir okuma imkânı sunmaktadır.

Edebiyat ve taşra ilişkisi üzerine bir değerlendirme yaptıktan sonra Haydar “Ergülen’in Şiir Taşraya Aittir!” başlıklı metni taşranın bir üslup olup olmadığı tartışmasından ilerlemektedir. Şiir ve hikâyeyi, Türk taşra edebiyatını var eden “taşralı ikizler” olarak tanımlayan yazar, taşra sıkıntısını tüm edebiyatı çevrelediğinden bahsetmektedir. Yazar, şiirin taşrası tanımlamasıyla Turgut Uyar, Cahit Zarifoğlu, Süreyya Berfe ve Abdülkadir Bulut başta olmak üzere çeşitli şairlerin taşra temalı şiirlerine yer vererek taşra hallerinin bir portresini çizmektedir.” Son olarak İstanbul dışındaki tüm şehir ve kasabalar taşra sayılırsa, ki başta en büyük taşra Ankara olmak üzere, önemli şiir dergilerinin pek çoğunun çıkış noktası taşra olduğu görülür” (s.235) diyerek şiir ve taşra ilişkisini somut delillerle kanıtlamaktadır. Sonrasında büyük şehirler başta olmak üzere taşrada çıkan şiir dergilerini referans niteliğinde sunarak şiirin taşraya olan aidiyetini pekiştirmektedir.

Fatma Barbarosoğlu’nun “Taşranın ve Büyük Kentin Endam Aynası: Köy” başlıklı metin dil üzerinden merkez taşra ilişkisi ve taşraya ait değer dünyasının bir analizini sunmaktadır. Barbarosoğlu’nun ifadesiyle, “televizyon, her köyü diğerine göre farklı kılan ve aynı zamanda bu farklılığı şehir karşısında bir nevi savunma eylemi olarak kuran dilin yapısını bozmuştur” (s.249). Öyle ki küreselleşen dünyada sadece coğrafi sınırlar ortadan kalkmamış, insan yaşamının her alanı payını almıştır. Kitle iletişim araçları ve ulaşım araçlarının erişilebilirliği sayesinde kültürleri birbirinden farklı kılan unsurlar da hızla yok olmaktadır. Yazar bir köyün elektriğin ve televizyonun girmediği bir dönemine ait üç sahne örneğinde konuşulan dilin yerelliğine vurgu yaparak yerelliğin yeknesaklığına, samimiyetine, ilişkilerine ve zihniyetine dair fikir vermektedir.

Bir Ege kasabasında geçen çocukluk dönemi hatıralarını kaleme alan Hasan Ali Toptaş’ın “Taşranın da Ötesinde” başlıklı metinde

yazar dönemin taşra yapısının bir portresini çizmektedir. Kasabasının konar göçer yaşamının, kekik kokulu dağlarının, gazyağı kokan caddelerinin, çeşmelerinin, okullarının ve eskilerin halkevi diye bildiği sinemasının tasviri üzerinden insanların birbirleriyle olan samimi ve sıradan ilişkilerini göz önünde canlandırmaktadır. Yazın hayatının filizlenmesine katkıda bulunan Halil Ahmet Amca ile hatıralarına da vefa gösteren yazar, 1980 sonrası taşranın değişen ve dönüşen yapısını “bir el gelmiş hepsini silmiş süpürmüş” diyerek buruk bir anı olarak hatırlamaktadır. Eserin buraya kadarki bölümleri taşranın tarihsel süreci ve ne olduğu üzerine derinlikli bir analizden oluşurken Toptaş’ın kaleme aldığı yazı, betimlemeleriyle okuyucuda eskinin tekdüzeliğine dair bir özlem hissi uyandırmaktadır.

Şükrü Argın’ın “Taşraya İçeriden Bakmak Mümkün Müdür?” başlıklı metniyle devam eden eserin bu bölümünde merkez taşra ilişkisinde merkezin taşraya bakışındaki kırılma yapı analiz edilmektedir. “Taşranın ‘kendi içinde kapalı’ hale gelişi, kendi kendine taşra olarak seslenir hale gelişi, büyük ölçüde Cumhuriyet öncesinde başlamış ve tamamlanmış olsa da bu hali kuşatan ‘mahcubiyet’ hissi daha çok Cumhuriyet sonrası eseri olarak görülebilir” (s. 275). Yazara göre, Cumhuriyet öncesinde taşra ve merkez taşranın mevcut halinden bir kaygı duymazken, modernleşmeci Cumhuriyet taşradaki memnuniyet halini aşındırarak yerine bir mahcubiyet hissi koymuştur. Bu mahcubiyet hissinin temelinde de merkezin Batı’ya karşı duyduğu mahcubiyet bulunmaktadır. Batı karşısında merkez mahcup, merkez karşısında taşra mahcupdur. Modernleşmeci yapı taşranın anlam ufkunu daraltarak kendi anlam haritası üzerinden bir yapı oluşturmaktadır; taşra dışıdır, merkezin dışında kalandır. Merkez taşraya göre ulaşılması gereken ama asla ulaşılamayacak bir dünyadır. Türk modernleşmesinin taşra ve merkezi eşitleme çabası merkezin taşraya çarpık bakışından kaynaklanmaktadır. Argın, taşra ve merkezin arasındaki asıl yakınlığın birbirlerine eşitlenmekle değil, birbirlerinden uzaklaştıklarında belirgin hale geleceğini belirterek merkez ve taşra arasındaki bu sorunlu yapının kaynağının taşraya bakışın yanlış bakış tarzı olduğunun altını çizmektedir.

Eserin son bölümü Tuncay Birkan’ın kaleme aldığı “Taşraya Bahar Hiç Gelmez Mi?” başlıklı metinden oluşmaktadır. Bir eleştiri niteliğindeki metinde yazar, “taşraya yaz sıcağının bunaltısı içinde esasen bir kavrulmuşluğu, kurumayı, güdük ve akim kalmışlığı, sıkıntıdan ne yapacağını bilmemeyi, gitmek isteyip gidecek yer bulamamayı simgeleyen ve şehre özgülünen renklilikle çeşitliliği bastıran sapsarı tonlarla canlanıyor kafasında ya da kışın gri yahut beyaz tonlarıyla...” (s.298) diyerek

taşranın hep bir mahrumiyet üzerinden tanımlamasını eleştirmektedir. Merkez ve taşra üzerinden bir kıyaslamaya giderek, taşraya elitist bakış açısının bir kazanımı olmadığını vurgulayan yazar her iki yapının değer haritasının kendi içerisinde olumlu ve olumsuz dinamikler taşıdığını belirtmektedir. Öyle ki merkezin insan ve araç trafiğinin gün geçtikçe artması, yüzeyselleşen ilişkilerle insanın yalnızlaşması, hızlı tempo içinde asla zaman bulamayan insanın tükenmesi karşısında taşradaki yaşamın tam zıddı bir yaşam sunması taşrayı merkeze tercih edilebilir kılmaktadır. Yazar taşrayı küçümseme tavrını eleştirerek, sadece taşrada olduğu varsayılan yanlışların her yerde yaşanan sorunlar olduğunu kabullenmek gerektiğini savunmakta taşrada da yaşamayı tercih eden bireylerin olduğuna değinmektedir. Taşraya karşı bu küçümseyici tavrın taşranın ilerlemesine katkıda bulunma adına veyahut şehri daha iyi bir yerde konumlandırmak için bir katkı sağlamayacağından bahseden yazar, taşraya dair önyargılardan, klişelerden sıyrılmış yapıcı bir yaklaşımın taşrayı değiştirici dönüştürücü bir yön olacağını savunmaktadır.

Esere genel bir bakışın ardından taşranın sadece bir coğrafi mekân olmaktan öte insan yaşamının her alanını içinde barındıran bir anlam dünyası taşıdığını söylemek yanlış olmayacaktır. *Taşraya Bakmak* isimli eserde yazarlar, taşranın içinde barındırdığı anlam dünyasını her biri farklı değerler ve varoluş biçimleri üzerinden ele alarak kavrama farklı açılardan bakma imkânı sunmaktadır. Ayrıca eserin içeriğindeki başlıkların sistematik bir düzende ilerlemesi, ilk metinlerde taşra-merkez kavramının tarihsel süreçteki değişimlerine ve kavramın içeriğine odaklanması okur adına kavramların anlaşılabilirliğini kolaylaştırarak akıcı bir okuma imkânı sunmaktadır. Eserin muhtelif yerlerinde ilgili metinle özdeşleşen Nuri Bilge Ceylan fotoğraflarına yer verilmesi, taşranın ve taşra hallerinin göz önünde canlanmasını kolaylaştırarak okuyucunun metni somutlaştırmasına katkı sağlamaktadır. Eserdeki tüm metinler irdelendiğinde, taşraya dair kalıplaşmış yargıları, imgeleri, anlam haritalarını sorgulayan bir yapı üzerinden ilerlediği görülmektedir. Bu yapı okuyucuya kavramın ne olduğu ve ne olması gerektiğine dair eleştirel bir bakış açısı sunmaktadır. Metinlerin her birinin sosyal bilimlerin edebiyat, sosyoloji, siyaset, tarih gibi alanlar üzerine konumlanması taşranın toplumsal yaşamın her alanındaki mevcudiyetinin bir kanıtı olmakla birlikte çok yönlü bir bakış açısı sağlamaktadır.

Kaynakça

- Alver, K. (2013). Taşra Halleri. *Sosyoloji Divanı*, 1(1), 11-23.
- Çelik, C. (2017). Taşrayı Anlamak: Dönüşen Taşra Tasavvuru. (Ed. Köksal Alver). Taşra Halleri. Konya: Çizgi Kitabevi, ss. 27-41.